

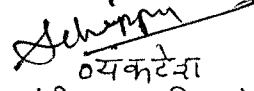
प्रतिज्ञापत्र

मी, शुभांगी व्यंकटेश चिप्पा, प्रतिज्ञापूरुवक सांगते की, " हायकू : एका काव्यप्रकाराचा अभ्यास " या विषयावरील लघुप्रबंध शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर यांना एम्. फिल. (मराठी) या पदवी परीक्षेसाठी सादर करीत आहे.

हा लघुप्रबंध मी स्वतः लिहिलेला असून तो पूर्णपणे स्वतंत्र आहे.
यापूर्वी अन्य कोणत्याही परीक्षेसाठी मी तो सादर केलेला नाही.

सोलापूर

अभ्यासक

व्यंकटेश चिप्पा
(सौ. शुभांगी चिप्पा)

प्रमाणपत्र

सौ. शुभांगी व्यंकटेश चिप्पा यांनी " हायकू एका काव्य प्रकाराचा अभ्यास " या विषयावर माझ्या मार्गदर्शनाखाली समाधानकारकरीतीने लघु - प्रबंधाचे लेखन केले आहे. प्रस्तुत लेखनांतील विश्लेषण आणि विवेचन स्वतंत्र असून यातील कोणताही मजकूर अभ्यासकाने अन्यत्र उपयोजिला नाही.

प्रस्तुत विषय " काव्य " या वाङ्मय प्रकारातील आहे.

हा लघु - प्रबंध शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर यांच्याकडे एम्. फिल.

(मराठी)पदवी परीक्षेच्या परीक्षणासाठी अभ्यासकाने सादर करण्यास माझी अनुमती आहे.

सोलापूर

दि. 30 / 07 / 2009

प्राचार्य,

संगमेश्वर महाविद्यालय, सोलापूर

मार्गदर्शक

(डॉ. राजशेखर गं. हिरेमठ)

मराठी विभाग प्रमुख

संगमेश्वर महाविद्यालय, सोलापूर

प्रमाणपत्र

प्रमाणपत्र देण्यात येते की, सौ. शुभांगी व्यंकटेश चिप्पा यांनी
“हायकू :- एका काव्य प्रकाराचा अभ्यास” या विषयाचा अभ्यास करून
जो लघुप्रबंध सादर केला आहे. तो “कविता” या वाङ्मय प्रकारातील
आहे.

२१.११/१६

मार्गदर्शक

(डॉ राजशेखर गं. हिरेमठ)

मराठी विभाग प्रमुख

संगमेश्वर महाविद्यालय,

सोलापूर

मनोगत

मी बी. ए. झाल्यानंतर संगमेश्वर महाविद्यालयात एम. ए. साठी गेले. तेव्हा ' आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास ' वाचताना त्यातील निसर्गकवितांबद्दलची माहिती मला अधिक आवडली आणि मी बालकवी बा. भ. बो~~यल~~ ना. घ. देशपांडे, ना. धों. महानोर यां वे काव्यसंग्रह वाचून काढले. निसर्गाच्या आधारे मानवी भावभावनांचा अविष्कार एवढेच नव्हे तर जीवनासंबंधीचा काही विचार या कवींनी आपल्या निसर्गकवितांतून केला. त्यामुळे मी भारावून गेले. कनिष्ठ महाविद्यालयात ' मराठी ' विषयाचे अध्यापन करत असताना मी निसर्ग कविता तन्मयतेने शिकविल्या आहेत. आणि माझ्या मनात निसर्गविषयीचे प्रेम निर्माण झाले. तशातच ज्या तेलुगू भाषिक समाजात राहते त्या समाजातील निसर्ग लेखक श्री. मारुती चित्तमपल्ली यांचे 'निसर्गावरचे ललित साहित्य मी वाचले आणि माझ्या जाणीवा अधिक संपन्न होत गेले. आणि तेव्हाच मला असे वाटले की, आपण निसर्गसाहित्यावर काहीतरी अभ्यास करावा.

' मराठी ' विषयातून एम्. फिल. करण्यासाठी मी संगमेश्वर महाविद्यालयात गेले. तेव्हा तेथील ' मराठी ' विषयाचे प्रमुख डॉ. राजशेखर हिरेमठ यांना भेटले. मी एम्. फिल. परीक्षेचे तीन पेपर्स देऊन उत्तीर्ण झाले आणि लघुप्रबंधासाठी जेव्हा सरांनी मला विषय विचारला तेव्हा मी म्हणाले " मला निसर्गकवितेवर अभ्यास करणे आवडेल! त्यावेळी त्यांनी ' हायकू ' या काव्यप्रकाराची माहिती दिली. हायकू या काव्यप्रकारात निसर्गाला महत्व असते हे कळल्यावर मी त्यांना हा विषय निवडण्यास संमती दिली. आणि त्यांच्या मार्गदर्शनाखाली शिरीष पै यांचे ' धुवा ', ' हायकूचे दिवस ', ' हायकू ' हे काव्यसंग्रह वाचून काढले. हे काव्य संग्रह वाचल्यानंतर मला अशी जाणीव झाली की, हा मराठीत एक नवा काव्यप्रकार आहे. आणि तो निसर्गाशी संबंधित आहे. म्हणून एम्. फिल. च्या लघुप्रबंधासाठी या विषयाची निवड केली.

मी उत्साहाने या विषयाची निवड केली आणि त्या संदर्भात वेगवेगळे संदर्भ शोधण्याचा प्रयत्न केला. तेव्हा मला असे आढळून आले की, मराठीत हायकूवर केवळ शिरीष

पै यांचेच तीन काव्यसंग्रह उपलब्ध आहेत. शांता शेळके यांच्या ' पाण्यावरच्या पाळळ्या ' हा एक काव्यसंग्रह हायकूवर आहे. परंतु त्याची प्रत उपलब्ध होऊ शकली नाही. मात्र सत्यकथा मासिकात या संबंधी अनेकांनी केलेली चर्चा वाचावयास मिळाली. त्यामुळे शिरीष पै यांचे काव्यसंग्रह आणि सत्यकथेतील काही अंक याच्या आधारे अभ्यास करुन मी सदर लघुप्रबंधाचे लेखन केले आहे.

करताना

या लघुप्रबंधाचे लेखन : संगमेश्वर महाविद्यालयाचे प्र. प्राचार्य डॉ. आर. एस. डे पे, संगमेश्वर महाविद्यालयाचे ग्रंथपाल तसेच पूर्वविभाग सार्वजनिक वाचनालयाचे ' ग्रंथपाल तसेच यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठाचे कार्यालय यांचे ऋमोलाचे सहकार्य लाभले. त्याचबरोबर कुचन प्रशाला, कनिष्ठ महाविद्यालयाचे प्राचार्य यांचे प्रोत्साहन लाभले. म्हणूनच हे लघुप्रबंधाचे काम मी पूर्ण करू शकले.

सदर लघुप्रबंधाचे छपाईच काम श्री. अनय चंद्रकांत फुटाणे यांनी वेळेवर, व्यवस्थित करुन दिले. त्याबद्दल मी त्या सर्वांचे आभारी आहे.

- सौ. शुभांगी व्यंकटेश चिप्पा

हायकू : एका काव्यप्रकाराचा अभ्यास

अनुक्रमणिका

अ. नं.	तपशील	पृष्ठ
	प्रकरण पहिले	—
०१	हायकू : घट ना आणि परंपरा परिपृष्ठता : समृद्धीचा घट क प्राचीन कालखंड आधुनिक कालखंड हायकू : ऐतिहासिक परंपरा हायकूचे तंत्र आणि मंत्र - हायकू काव्यप्रकाराची गुणवैशिष्ट्ये हायकू रचनेत हायकू गुणवृत्तीला महत्त्व	
०२	प्रकरण दुसरे आशय सौंदर्य - हायकू केवळ वृत्त नसून वृत्ती निसर्गचित्रणाला प्राधान्य घट नात्मकता नाट्यमयता आत्मानुभवाशी संबंध चिंतनशैली	
०३	प्रकरण तिसरे - हायकू काव्यप्रकारातील रचनासौंदर्य हायकूचे रचनातंत्र अल्पाक्षररमणीयत्व चित्रमयशैली यमक : लयीचे तत्व - प्रतिमा : हायकूचे सामर्थ्य हायकू : रचनेतील एकात्मता - समारोप	
०४	प्रकरण चौथे - समारोप आणि निष्कर्ष प्रत्येक प्रकरणाचा गोषवारा निष्कर्ष	